

Een raamwerk van betekenisgeving bij verlies van dierbaren

Sinds 1 maart 2019 is de bijzondere leerstoel “Psychotrauma, verlies en rouw na rampen en geweld” ingesteld door ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum bij de Universiteit voor Humanistiek in Utrecht. Ik heb de eer deze te mogen bekleden. Deze blog is de eerste in een serie die zal gaan over een raamwerk van betekenisgeving bij verlies van dierbaren en die om de vier maanden zal verschijnen. De vraag staat centraal: welke omstandigheden zijn van invloed op de betekenis die het verlies van een dierbare heeft voor de nabestaande?

Een kleine geschiedenis vooraf. ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum begon eigenlijk al in 1973, toen *Centrum '45* werd opgericht voor behandeling van psychische gevolgen van WO II. Het besef was doorgedrongen dat vervolgden tijdens WO II en verzetsdeelnemers langdurige psychische klachten kunnen ontwikkelen die specifieke behandeling behoeven. Niet lang daarna, in 1980, werd de diagnose “posttraumatische stressstoornis” (PTSS) geïntroduceerd. Met deze diagnose werden de meest voorkomende klachten na trauma, onder meer die van Vietnamveteranen in de Verenigde Staten, beschreven. De diagnose PTSS leidde tot een sterke groei van onderzoek en hulpverlening rond psychotrauma. “PTSS” werd ook bij Centrum '45 en later ARQ toenemend bepalend bij diagnostiek, behandeling en wetenschappelijk onderzoek.

Niet alle psychische klachten die het gevolg zijn van schokkende gebeurtenissen vallen onder de diagnose PTSS. De meest voorkomende schokkende gebeurtenis is het verlies van een dierbare. Bij een deel van de mensen die rouwen om het verlies van een dierbare is de emotionele pijn dermate invaliderend dat van een stoornis gesproken kan worden. Sinds 2018 vormt een rouwstoornis, genaamd “Prolonged Grief Disorder” (PGD), oftewel “langdurige rouwstoornis”, onderdeel van het internationale medisch-diagnostische systeem van de World Health Organization, de *International Classification of Diseases (ICD-11)*.

“PTSS” en “PGD”, trauma en rouw vertonen overeenkomsten en verschillen, zowel wat betreft de klachten die erbij passen als de behandeling ervan. Bij rouw ligt een belangrijk accent op betekenisgeving. Wat betekent het verlies voor mijn verdere leven, voor wie ik ben? Wat betekent dood? Vragen op levensbeschouwelijk terrein dringen zich op. Hier ligt een belangrijke kern van de samenwerking tussen ARQ en de Universiteit voor Humanistiek.

En daarmee komen we terug bij het raamwerk van betekenisgeving na verlies van een dierbare. Een van de belangrijkste invloeden op de betekenisgeving is de manier waarop de dierbare tot zijn of haar einde is gekomen. Gaat het om een overlijden na een ziekbed? Of om een onvoorzien overlijden door een ongeval, ramp, of geweld? Met andere woorden: verlies door een natuurlijke of onnatuurlijke doodsoorzaak? In het laatste geval is de betekenis voor de nabestaande vaker negatief en is tevens de kans op langdurige en invaliderende klachten bij de nabestaande verhoogd.

In de volgende blogs zal ik stilstaan bij andere onderdelen van het raamwerk van betekenisgeving. *Stay tuned!*

Prof. dr. Geert Smid is psychiater en bijzonder hoogleraar verbonden aan ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum en de Universiteit voor Humanistiek